

References

1. Ermilov, S.F. (2007), "State energy efficiency policy in Ukrainian and European context", *Ekonomika i prohozuvannia*, no. 2, pp. 27-42.
2. Zarytska, O.L. (2010), Economic evaluation of innovative energy saving products of mechanical engineering : Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.04, National University "Lviv Polytechnic", Lviv, Ukraine, 24 p.
3. Kostin, Yu.D., Bezlepkin, V.M. (2012), "Price factors on energy saving to the FEC enterprises", *Visnuk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1, pp. 70-73.
4. Lir, V.E. and Pysmenna, U.Ye. (2010), *Ekonomichniy mekhanizm realizatsii polityky enerhoefektyvnosti v Ukraini* [Economic mechanism for implementing energy efficiency policy in Ukraine], monograph, NAN Ukrainy, in-t ekonomiky ta prohozuvannia, Kyiv, Ukraine, 208 p
5. Pashkevych, M., Hryhorovskiy, V., Havrylenko, V., Zaporozhez, O., Movchan, Ya. etc. (2012), *Pereosmysliuuchy stratehiiu rozvytku : Natsionalna dopovid z pytan realizatsii derzhavnoi polityky u sferi enerhoefektyvnosti za 2010-11 roky* [Rethinking development strategy: National report about realization of government policy in the sphere of energy effectiveness during 2010-2011years], Derzhenerhoefektyvnosti-NAU- LAT & K, Kyiv, Ukraine, 280 p.
6. Salashenko, T.I. (2012), "Strategy map as a tool to operationalize the strategy of energy efficiency industry in the region", *Ekonomika rozvitiya*, no.1-61, pp. 19-24.
7. Sukhodolia, O.M. (2003), "The energy intensity of gross domestic product: trends and factors influencing", *Zb.nauk. pr. Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, no. 2, pp. 140-149.
8. "Ukraine. Energy policy review, 2006", available at: http://esco-ecosys.narod.ru/2007_1/art148.htm
9. Shapochka, M.K. and Pryimenko, S.A. (2011), "Prospects of functioning of hydropower Ukraine as an alternative energy source", *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomika*, no. 1, pp. 40-44.
10. EU energy and transport in figures 2010. Statistical Pocketbook. European Commission, available at: http://ec.europa.eu/energy/publications/statistics/doc/2010_energy_transport_figures.pdf
11. Key World Energy Statistics 2011, available at: http://iea.org/textbase/nppdf/free/2011/key_world_energy_stats.pdf.

УДК 369.014

Гордей О.Д.,
д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів
Національний університет державної
податкової служби України

ПРІОРИТЕТИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ: СВІТОГЛЯДНИЙ ПІДХІД

Hordei O.D.,
dr.sc.(econ.), assoc. prof., professor of the department of finance,
National University of State Tax Service of Ukraine

THE PRIORITIES FOR IMPLEMENTATION OF SOCIAL AND ECONOMIC POLICY OF THE STATE: THE WORLDVIEW APPROACH

Постановка проблеми. Обґрунтоване вирішення фінансових проблем, починаючи від об'єктивної оцінки державної соціально-економічної політики і завершуючи основами життєдіяльності окремих домогосподарств, необхідно розпочинати з оцінки рівня життя соціальних верств суспільства. Для цього потрібно досліджувати історичні передумови виникнення та сучасний стан змісту найважливіших соціально-економічних категорій, до яких належить рівень життя населення.

Відповідно, кінцевою метою соціально-економічного розвитку будь-якої країни та її регіонів є підвищення рівня життя своїх громадян. Темпи економічного зростання є пріоритетними в оцінці рівня життя населення за умови ефективного розподілу фінансових ресурсів через Державний бюджет України. Одним з основних завдань соціально-економічної політики є зменшення нерівності серед громадян суспільства, яке як в Україні, так і в країнах Європи набуває загрозливих розмірів. Відтак, ефективність проведення даної політики передбачає поступове підвищення рівня життя населення за

рахунок диверсифікації джерел фінансових надходжень та адресної соціальної допомоги у розрахунку на кожного члена суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність обґрунтованого підходу щодо визначення пріоритетів реалізації соціально-економічної політики розглядали такі відомі вчені й економісти у різні періоди суспільного розвитку, як Д. Белл [1], А. Бергсон, Дж. Вінер [2], Р. Ф. Канн [3], Ф. Дж. Кемпбелл [4], Д. Колмен, Ж.-П. Сартр [5], Я. Тінберген, Ж. Фурастьє, а також політичні та суспільні діячі провідних країн світу – Ж. Гарден [6], Е. Епплер [7], У. Роджерс та інші. Аналіз результатів дослідження підтверджує доцільність продовження наукових досліджень щодо обґрунтування напрямів реалізації соціально-економічної політики держави.

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення основних пріоритетних напрямів реалізації соціально-економічної політики держави, враховуючи її світоглядний зміст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи теоретико-світоглядний зміст, фінансову спрямованість, методологічну основу, у загальному існуючі концептуальні підходи щодо визначення пріоритетів соціально-економічної політики можна поділити на два основні напрями: об'єктивні та суб'єктивні.

Змістовність першого напрямку заснована на методології технологічного детермінізму. Його прихильниками були американський вчений Д. Белл (1919–2011), англійський економіст Р.Ф. Канн (1905–1989), американський економіст Дж. Вінер (1892–1970), які визначали концепцію корисності в економіці добробуту, згідно з якою добробут індивіда, включаючи якісні характеристики, може визначатися, виходячи не тільки з суб'єктивного ступеня задоволення, який він отримує від споживання блага чи набору благ, але й буде формуватися в прямій залежності від збільшення фінансування науки і техніки. Техніка розглядається ними як носій нових соціально-економічних і людських цінностей. Вони вважали, що зростання технічних потужностей як для людини, так і для суспільства в цілому – явище, що сприятиме підвищенню ефективності реалізації соціально-економічної політики. Питання впливу техніки на людину, сенсу людського життя та гідності людини розглядаються в контексті можливості адаптації окремої особи до її добробуту в конкурентному суспільстві, яке функціонує за ринковими принципами господарювання [1–3].

Відповідно теоретики технологічного детермінізму добробут пов'язують з розвитком техніки і, як наслідок, змінами в соціально-економічних підсистемах суспільства – освіті, професійній кваліфікації, співвідношенні між виробництвом і сферою послуг, урбанізації, характері проведення вільного часу, ролі університетів і наукових центрів. Усі ці чинники при збереженні в соціально-економічних підсистемах суспільства і формують добробут [1; 3]. У зазначеній теорії невід'ємною складовою соціально-економічної політики є твердження про те, що наука і техніка самі по собі надають практично необмежені можливості для цілеспрямованого покращання рівня життя. Водночас знижують проблеми соціальних лих, які негативно впливають на рівень життя: перенаселеності, високого ступеня урбанізації, виснаження природних і незамінних природних ресурсів, расових конфліктів тощо.

Виходячи із зазначеного, необхідно в щоденній практиці соціально-економічних перетворень максимально в повному обсязі фінансувати та використовувати досягнення науки, техніки і технології. При цьому слід приділяти особливу увагу наявним негативним наслідкам технічного прогресу, зокрема стану навколишнього природного середовища, і для цих цілей створювати спеціальні технічні умови для їх подолання (наприклад, фінансове забезпечення процесу будівництва в необхідних розмірах і належної якості очисних споруд на підприємствах, що забруднюють навколишнє середовище). Однак варто звертати увагу на альтернативну вартість між власними досягненнями та існуючими, які можна запозичити, оскільки для підвищення рівня життя важливий не розвиток науки, а можливість використовувати її досягнення.

У середині 70-х років ХХ століття американський вчений Д. Белл (1919–2011) у своїй роботі «Досвід соціального прогнозування» (1973 р.) формулює концепцію багатофакторного соціального організму. У цій концепції кожна зі сфер життєдіяльності людини – економіка, зокрема фінансова політика, соціальна сфера – еволюціонують за власними специфічними законами. Саме тому ці сфери можуть не тільки взаємодіяти, але й протистояти одна одній. Зокрема, «інформаційне суспільство» під час культурних протиріч, які постійно зростають можуть призвести до небезпеки розриву між культурним та соціальним життям. Відомо, що ці сфери є складовими та невід'ємними частинами, які включаються до великої сукупності показників, що впливають на рівень життя населення. На переконання Д. Белла, найкращими засобами для викорінення цих нестабільностей є ринкова система організації економіки та засновані на філософії неоконсерватизму принципи порядку і стійкості, які активно впроваджуються в життя сучасного суспільства [8].

Д. Белл як необхідну передумову формування нової якості соціально-економічної політики вбачає освіту і науку. Він переконаний, що головний стратегічний засіб повинен неминуче привести до структурних реформ як необхідної передумови формування рівня життя в освіті та науці. «Найважливішим джерелом структурних змін у суспільстві, – стверджує Д. Белл в праці «Прихід постіндустріального суспільства», – є зміни в характері знань: експоненціальне зростання і диференціація наук, розвиток нової інтелектуальної технології і, як наслідок – поява нового класу»

професіоналів, фахівців, які є головними прихильниками і носіями ідеалів «рівня життя» [8, с. 154]. Можна беззаперечно погодитися, що без достатнього фінансового забезпечення науки й освіти неможливо досягти ефективної реалізації соціально-економічної політики.

Французький економіст Ж. Фурастьє (1907–1990) важливу роль також відводив техніці як самостійному чиннику, що безпосередньо впливає на формування якісної соціально-економічної політики. На його думку, під впливом техніки змінюються такі характеристики рівня життя: «тривалість життя, час працездатності, суть професії, звички, урбанізація, комфорт» [9, с. 14]. Ці та інші висловлювання відомих зарубіжних вчених лежать в основі формування сучасної моделі соціально-економічної політики в розвинених країнах.

Суб'єктивістський підхід, представниками якого були французькі філософи: лауреат Нобелівської премії у 1927 році А. Бергсон (1859–1941) та лауреат Нобелівської премії у 1964 році Ж.-П. Сартр (1905–1980), якісний зміст соціально-економічної політики зводять до стану свідомості суб'єкта, до його відчуттів, уявлень, до розуміння ним міри задоволеності своїм життям. Загальний підхід – полягає у загальному усвідомленні задоволення потреб людини протягом певного періоду часу.

Послідовники суб'єктивістського напрямку виступають проти техніко-економічних орієнтирів розвитку суспільства і вважають економічне зростання, науково-технічний процес чинниками, які погіршують якість життя населення, оскільки сприяють дегуманізації людського буття [5]. Шлях до подолання численних негативних відхилень і недоліків сучасного капіталістичного суспільства, основною метою соціально-економічної політики вони вбачали в духовно-етичному вдосконаленні людини, в зміні його свідомості, його характеру. Однак прихильники даної теорії забувають про неможливість задоволення духовних потреб без відповідного їх фінансового забезпечення, рівня доступності до основних соціальних благ та покращення їх якості.

У західній літературі виділяють різноманітні підходи до основних пріоритетів соціально-економічної політики. Одним з них є прийняття за підґрунтя визначення рівня життя населення відповідно до того, як його відчуває людина (суб'єктивне сприйняття). Існують три основні підходи до вивчення «суб'єктивного рівня життя». У рамках першого підходу вивчаються соціально-демографічні характеристики суспільства (стать, вік, сімейний і соціальний статус, рівень освіти, етнічна приналежність та ін.).

При другому підході акцентується увага на розбіжностях між зусиллями кожного члена суспільства та рівнями задоволення потреб у процесі реалізації соціально-економічної політики. Основа підходу полягає в тому, що люди, чії реальні життєві умови близькі до бажаних, вважатимуть рівень свого життя вищим, ніж люди, що мають великий розрив між зусиллями і реальністю. Цей шлях досліджень потребує суттєвої додаткової концептуальної й емпіричної розробки, зокрема в сфері дослідження пріоритетних напрямів соціально-економічної політики.

З другої половини 70-х років ХХ століття можемо виділити третій підхід при обґрунтуванні основних напрямів реалізації соціально-економічної політики. Все більше уваги дослідники приділяють концепції «рівня життя, що відчувається», тобто у розрізі суб'єктивістського напрямку. Він характеризується соціальними індикаторами розвитку суспільства, з деякими сучасними психологічними концепціями (соціологи вивчають в цій сфері ширше коло психосоціальних понять, таких як стрес, внутрішній контроль, соціальна підтримка тощо).

Найбільш фундаментальними дослідженнями у сфері «рівня життя, що відчувається» є роботи англійського вченого Ф. Дж. Кемпбелла (1822–1885) і американського політичного діяча У. П. Роджерса (1913–2001), у яких рівень життя пов'язувався не стільки з досягнутим суспільством рівнем добробуту, скільки із сприйняттям індивідуального благополуччя як життя загалом, так і в окремих життєвих сферах.

Загальний опис цього підходу полягає у трьох суб'єктивних моментах, які є ознаками якості життя: задоволення, позитивні емоції, відсутність фізичного нездужання. Основна критика даної концепції вченими зводилася до наступного: методологічна установка на пізнання якісних характеристик рівня життя лише на рівні сприйняття призводить до неможливості аналізу об'єктивної обумовленості соціально-економічних протиріч і конфліктів, неможливості визначення шляхів їх пріоритетності фінансування та вирішення.

Основні ідеї, пов'язані з можливістю деталізації поняття «суб'єктивний рівень життя» в дослідженнях західних вчених суб'єктивного благополуччя, полягають в тому, що проводиться тільки загальна оцінка якості життя (не враховуючи показники рівня життя), що складається з емоційної та когнітивної компоненти та виникає унаслідок комбінування результатів аналізу низки окремих життєвих сфер [4]. Таким чином, спроби вивчення економічних механізмів забезпечення рівня життя населення, виявлення «ціннісних фільтрів», тих, що опосередковують реальний стан задоволення потреб людей, становлять основну наукову цінність досліджень «суб'єктивного рівня життя» для обґрунтування напрямів реалізації соціально-економічної політики.

Відтак, в рамках третього підходу спостерігається тенденція до виявлення проблем соціально-психологічного характеру, пов'язаних із станом неврозу і депресії, що викликають відчуття особистого неблагополуччя.

Крім того, підходи до пріоритетів соціально-економічної політики змінюються в залежності від особливостей оцінки рівня життя членів суспільства. Якщо в 50-60-х роках рівень життя оцінювався, виходячи з величини валового внутрішнього продукту, що припадає на одного мешканця країни, то в кінці ХХ століття почала домінувати система показників, які всебічно характеризують життєдіяльність людини. Так, ірландський державний і суспільний діяч Ж. Гарден (1916–2000) писав, що під «рівнем життя розуміється достатній для кожної людини рівень матеріальних ресурсів, зайнятості, житлових умов і умов праці, легкодоступних засобів транспорту і приємне навколишнє середовище» [6, с. 178]. Крім того, якість життя, яка чітко виокремлювалася Ж. Гарденом, включає можливості для кожного члена суспільства поповнювати свої знання, розвивати свою особистість, зберігати фізичне і духовне здоров'я в ситуації свободи і справедливості [6, с. 181].

У багатьох наукових публікаціях наголошується, що ефективна соціально-економічна політика має забезпечувати високий рівень життя, який досягається тоді, коли людина забезпечена їжею і житлом, а також іншими об'єктами соціальної інфраструктури, коли вона може задовольняти такі свої запити, як прагнення до миру і справедливості. На рівень життя впливають також такі якісні характеристики розвитку суспільства, як ступінь забрудненості навколишнього середовища, шумовий фон, стан здоров'я та рівень розвитку системи охорони здоров'я, щільність населення, рівень злочинності тощо.

Подібне розуміння рівня життя населення було притаманне для більшості західних учених наприкінці ХХ століття. Вони вважали, що якісні складові рівня життя відбивають такий стан суспільства: коли, по-перше, людина забезпечена комплексом необхідних життєвих благ, а саме: чиста вода і повітря, красиві природні ландшафти (цінність яких не може бути виражена в грошах); по-друге, коли суспільство усвідомлює, що матеріальне збагачення не забезпечує щастя в житті, але може призвести до гострих соціальних конфліктів.

Цікаво, що досить адекватне змісту визначення поняття «рівень життя» спостерігається у деяких західних політичних діячів. Так, заслуговує на увагу – комплексний підхід до дефініції «рівень життя» міністра економічного співробітництва та розвитку Федеративної Республіки Німеччини 1968–1972 років Е. Епплера. Так, Е. Епплер (1926 р.н.) розглядав чотири послідовні сходинки у відборі ознак, що характеризують соціально-економічну політику. Перша сходинка – коли політика визначається від зворотного, тобто при низькому рівні життя населення. До факторів, які необхідно покращити в процесі реалізації соціально-економічної політики, він відносить, наприклад, забезпечення чистого повітря, води, екологічно чистих продуктів тощо, що призводить до збільшення тривалості життя та поліпшення здоров'я нації. На другій сходинці визначення доповнюється ознаками можливості вільного вибору людини. Дане поняття передбачає свободу особистості, ступінь її можливості впливати на політичні рішення, реалізації здібностей, повноту їх використання в праці і суспільному житті країни в цілому. Це одночасно характеризує ступінь демократизації суспільства. Соціально-економічна політика на цій сходинці – це гарантія доступу до природних і культурних цінностей, можливості відпочивати тощо. Основна проблема тут полягає у створенні позитивних передумов для забезпечення цих аспектів рівня життя. Третя сходинка – удосконалення соціально-економічної політики, включає розробку індикаторів, що чітко фіксують кількісні і якісні характеристики рівня життя. Нарешті, четверта – визначає досягнення високого рівня життя – це розподіл індикаторів за ступенем важливості, для чого потрібно зіставити їх порівняльну цінність. Е. Епплер зазначає, що відповідальність за свій індивідуальний стан рівня життя несе кожна людина [7]. Погоджуючись у цілому із позицією Е. Епплера, вважаємо, що при цьому доцільно підкреслити, що суспільство і держава, як правило, несуть відповідальність за створення сприятливих передумов та умов для забезпечення високого, адекватного розумним потребам рівня життя. Таким чином, забезпечення ефективною реалізацією соціально-економічної політики – це проблема державного рівня, і вирішувати її необхідно через задіяння науково обґрунтованої державної політики, зокрема спрямовану на достатнє фінансове забезпечення потреб та інтересів громадян.

З метою координації й цілеспрямованості зусиль зарубіжних вчених при дослідженні проблем реалізації соціально-економічної політики в США і Голландії з середини 1974 р. почав виходити спеціалізований часопис «Дослідження соціальних індикаторів» – це міжнародний міждисциплінарний журнал з проблем вимірювання рівня життя. До складу його редакційної ради увійшли відомі спеціалісти з даної проблематики, американські вчені Д. Белл (1919–2011), Д. Колмен (1926–1995), Нобелівський лауреат з економіки, голландський вчений Я. Тінберген (1903–1994) та інші.

В ньому було передбачено, що у процесі реалізації соціально-економічної політики основну увагу слід звертати в основному на вивчення когнітивної (розсудливої) компоненти рівня життя, а не його емоційної складової, які певним чином пов'язані між собою і перебувають у деякому співвідношенні. Оцінка рівноваги компонент лежить у деякому вимірному відрізку, крайніми точками якого є поняття задоволеності або незадоволеності, а емоційна компонента – у відрізку, розташованому між поняттями щастя або нещастя [10, с. 58; 11, с. 148; 12]. При цьому слід зазначити, що поняття «задоволеність» більшість авторів визначають як «відчуття, що виникає унаслідок розбіжності між наявною ситуацією і тією, яку людина бажала б мати; відповідність або невідповідність між потребою і дійсністю» [13, с. 35-36]. Зміни у ступенях задоволеності (або рівня життя загалом)

можуть відбутися внаслідок змін у самій соціально-економічній ситуації в країні, її сприйнятті або того й іншого разом [14, с. 8; 15].

При подальшому розвитку світоглядних підходів щодо пріоритетів соціально-економічної політики були підключені емпіричні методи. Перед ученими було поставлено мету оцінити рівень життя за допомогою комплексу індикаторів для наукового обґрунтування системи управління, адекватної стану і тенденціям розвитку соціально-економічних процесів.

Висновки з даного дослідження. Як бачимо, реалізація таких різнопланових за своєю природою параметрів соціально-економічної політики вимагає не тільки значних масштабів їх фінансового забезпечення, але й диференціації підходів у процесі їх визначення. На наш погляд, виникає необхідність поглибити теоретичні розробки у сфері дослідження пріоритетів соціально-економічної політики, а також створення системи фінансового забезпечення їх реалізації у процесі узгодженості між об'єктивними умовами життя, їх сприйняттям і суб'єктивними оцінками індивідів.

Необхідно передбачити, що соціальні потреби всього населення мають сприйматися як обмежений фінансовий ресурс. При такому підході, як свідчить практика багатьох розвинених країн, ці потреби перетворюються на потужний стимул розвитку продуктивних сил, що здатний підвищувати соціально-економічну активність і ефективність функціонування як суспільства, так і економічної системи в цілому.

Діалектика суспільних відносин, зокрема еволюція економічних і соціальних відносин у процесі цивілізаційного розвитку країн, призводить до змін, що закономірно відбуваються як у сфері суспільного виробництва, так і суспільній свідомості. Під час трансформації соціально-економічних систем змінюються основні світоглядні засади системи життєвих цінностей, менталітету та способу життя населення і відповідно підходи до оцінки рівня життя.

Література

1. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting / Daniel Bell. – New York: Basic Books, 1973. – 508 p.
2. J. Viner. The Utility Concept in Value Theory and its Critics / J. Viner // *Journal of Political Economy*. – 1925. – Vol. XXXIII. – № 4. – P. 369-387; № 6. – P. 638–659.
3. Kahn R.F. The Relation of Home Investment to Unemployment / R. F. Kahn // *The Economic Journal*. – Vol. 41. – № 162 (Jun., 1931). – P. 173–198.
4. Campbell J.F. Leabhar na Feinne. I Gaelic texts. Heroic gaelic ballads collected in Scotland / John Francis Campbell. – London: National Library of Scotland, 1872. – 272 p.
5. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто: опыт феноменологической онтологии / Жан-Поль Шарль Эмар Сартр; [пер. с фр., предисл., примеч. В. И. Колядко]. – М.: Республика, 2000. – 638 с.
6. Гарден Ж. Качество жизни: Париж / Ж. Гарден // Социально-экономические аспекты концепции «качества жизни». – М., АН СССР. ИННОН, 1977. – Вып. 5. – С. 175–190.
7. Erhard Eppler [Електронний ресурс] / From Wikipedia, the free encyclopedia. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/Erhard_Eppler.
8. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Белл Д.; [пер. с англ. под ред. д-ра эконом. наук В. Л. Иноземцева]. – М.: Academia, 2004. – 788 с. – [2-е изд., испр. и доп.].
9. Hospers G.J. Fourastié's foresight after fifty years / Gert-Jan Hospers // *Foresight: The Journal of Future Studies, Strategic Thinking and Policy*. – 2003. – № 5 (2). – P. 11–14.
10. Маслоу А.Г. Мотивация и личность / Маслоу Абрахам Гарольд; [пер. с англ. А.М. Татлыбаева]. – СПб.: Евразия, 1999. – 478 с.
11. Водопьянова Н.Е. Оценка уровня удовлетворенности качеством жизни / Н.Е. Водопьянова // Практикум по психологии здоровья; под ред. Г. С. Никифорова. – М.: Питер, 2005. – С. 48–155.
12. Новий тлумачний словник української мови. – К., 1998. – Т. 1. – 300 с.
13. Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka / Redakcja naukowa Janusz Czapiński. – Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 2008. – 484 s.
14. Cella D.F. Quality of Life: The concept / D.F. Cella // *Journal of Palliative Care*. – 1992. – № 8. – P. 8–12.
15. Aaronson N.K. The European Organization for Research and Treatment of Cancer: modular approach to quality of life assessment in oncology / N.K. Aaronson, A. Cull, S. Kaasa, M. Sprangers // *International Journal of Mental Health*. – 1994. – № 23. – P. 75–96.

References

1. Bell, D. (1973), *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*, New York: Basic Books, 508 p.
2. Viner, J. (1925), "The Utility Concept in Value Theory and its Critics", *Journal of Political Economy*, – Vol. XXXIII, no. 4, pp. 369-387; no. 6, pp. 638–659.

3. Kahn, R.F. (1931), "The Relation of Home Investment to Unemployment", *The Economic Journal*, Vol. 41, no. 162, pp. 173–198.
4. Campbell, J.F. (1872), *Leabhar na Feinne. I Gaelic texts. Heroic gaelic ballads collected in Scotland*, London: National Library of Scotland, 272 p.
5. Sartre, Jean-Paul (2000), *Bytiye i nichto: opyt fenomenologicheskoy ontologii* [Being and Nothingness: the experience of phenomenological ontology], Republic, Moscow, Russia, 638 p.
6. Garden, J. (1977), "Quality of life: Paris", *Socio-economic aspects of the concept of "quality of life"*. issue 5, pp. 175–190.
7. Erhard Eppler / From Wikipedia, the free encyclopedia, available at: http://en.wikipedia.org/wiki/Erhard_Eppler.
8. Bell, D. (2004), *Gryadushcheye postindustrial'noye obshchestvo. Opyt sotsialnogo prognozirovaniya* [The coming post-industrial society. Experience in social forecasting], Academia, Moscow, Russia, 788 p.
9. Hospers, G.J. (2003), "Fourastié's foresight after fifty years", *Foresight: The Journal of Future Studies, Strategic Thinking and Policy*, no. 5 (2), pp. 11–14.
10. Maslow, A. (1999), *Motivation and Personality* [Translated from English. AM Tatlybaeva], Eurasia, St. Petersburg, Russia, 478 p.
11. Vodopyanova, N.E. (2005), "Assessing the level of satisfaction with the quality of life", *Workshop on Health Psychology*, Peter, Russia, pp. 48–155.
12. *New Dictionary of the Ukrainian language*, K., 1998. – Vol 1. – 300 p.
13. Czapiński, Janusz (2008), *Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa, 484 p.
14. Cella, D.F. (1992), "Quality of Life: The concept", *Journal of Palliative Care*, no. 8, pp. 8–12.
15. Aaronson, N.K., Cull, A., Kaasa, S., Sprangers, M. (1994), "The European Organization for Research and Treatment of Cancer: modular approach to quality of life assessment in oncology", *International Journal of Mental Health*, no. 23, pp. 75–96.

УДК 336.63

Бабіченко В.В.,
к.е.н., заступник голови правління,
начальник фінансово-економічного управління
ПАТ «Укртатнафта»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Babichenko V.V.,
cand.sc.(econ.), deputy chairman of the board,
head of finance and economics department
PJSC "Ukratnafta"

CURRENT PROBLEMS OF CORPORATE GOVERNANCE IN UKRAINE AND WAYS OF THEIR SOLUTION

Постановка проблеми. Проблема якості корпоративного управління, без перебільшення, є однією із найгостріших в теорії та практиці корпоративних фінансів. Остання світова економічна криза надзвичайно чітко висвітлила недостатню ефективність механізмів захисту майнових та немайнових прав інвестора навіть в тих країнах, де модель корпоративного управління формувалася протягом століть. Відповідно, в Україні, де акціонерні товариства функціонують трохи більше 20-и років, численні прогалини в корпоративному праві на практиці часто призводять до абсолютно опортуністичної поведінки окремих акціонерів та менеджерів.

Протягом більш ніж двох десятиліть свого існування модель корпоративного управління в Україні не тільки не сприяла економічному розвитку, а й суттєво перешкождала йому. Відповідно, на часі глибинні трансформації корпоративного менеджменту, засновані на глибокому науковому аналізові існуючих проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання корпоративного управління розглядалися в роботах багатьох вітчизняних економістів. В цьому контексті слід відмітити праці Н. Деевої [1],